

lægger det Beløb, som de normale Afdrag paa Statsgælden andrage, hvilke ere en lige saa regelmæssig og fast Udgift som enhver anden, og som, til de nuværende Kurser, udgør omtrent $1\frac{1}{2}$ Million Kr., saa faa vi, at den samlede Udgift paa alle disse forskellige Konti har været med et rundt Tal 60 Millioner Kr. Der fremkommer saaledes et Overskud paa de egentlige Indtægter mod de egentlige Udgifter af henimod $6\frac{3}{4}$ Million Kr. Hele dette Overskud med Fradrag af yderligere $\frac{1}{2}$ Million Kr. ekstraordinært Afdrag paa Statsgælden plus 12 Millioner, som ere indkomne ved det ny Statslaan og ved Forbrug af Aktiver, i alt altsaa et Beløb af over 18 Millioner Kr. er medgaaet dels til offentlige Arbejder, navnlig Jernbaneanlæg, dels til Udlaan; til Jernbaner alene har Udgiften været over 13 Millioner Kr. Som jeg begyndte med at sige, disse Tal vise i høj Grad baade Styrken og Svagheden i vor Statshusholdning. At de egentlige Indtægter have kunnet overstige de egentlige Udgifter med 6—7 Millioner Kr., er godt, og det er saa meget bedre, som disse Udgifter ere stegne fra Aar til Aar, saaledes at de efter det sidste Statsregnskab have været omtrent $5\frac{1}{2}$ Million større end for 5 Aar siden, medens omvendt Indtægterne ikke i det sidste Aar have været gode. Ikke desto mindre har der altsaa været et Overskud af $6\frac{3}{4}$ Million. Det svage Punkt derimod er det, at ikke blot dette Overskud men langt mere endnu gaar til Kapitalanvendelser, som i Virkeligheden faktisk ere at anse som enstydige med direkte Udgifter. Hvis vore Statsbaner forrentede sig, hvis de gave et nogenlunde passende Udbytte af den Kapital, som er anbragt i dem, maatte man sige, at denne Maade at føre vor Statshusholdning paa vilde være ganske fortræffelig. Vi have nu alt ialt anbragt omtrent halvtredie hundrede Millioner Kr. i Statsbanerne, men Udbyttet har det sidste Aar kun været en kvart Million, det vil sige $\frac{1}{10}$ pCt. Ganske vist er dette Udbytte ekceptionelt ringe; Grunden er særlig den, at Kulpriserne have været meget høje. Men ogsaa under almindelige Forhold, staar det Udbytte, som Banernes Drift giver, ikke i noget rimeligt Forhold til den Kapital, der er anbragt i dem. Jeg siger: hvis det var anderledes, hvis Statsbanerne gav en virkelig god Forrentning, vilde det være en udmærket Finanspolitik at anvende et aarligt opsparat Overskud paa en produktiv Maade. Man kunde maaske endog, naar man vilde være meget fantasifuld, udmale sig et Billede af

en Fremtid, da Staten kunde drage alle sine Indtægter fra de opsparede Kapitaler, saa at man kunde blive helt fri for at betale Skat. Det vilde være en herlig Tilstand, men desværre: den raa Virkelighed viser i ganske modsat Retning. Virkeligheden er den, at disse store aarlige Udgifter til offentlige Arbejder, under de Forrentningsvilkaar, hvorunder de ere stillede, i Virkeligheden ere en Fare for vore Finanser. Vi have ofte talt om dette her i Tinget, og jeg har ofte haft Lejlighed til at gøre min Opfattelse deraf gældende. Efter min Anskuelse bør man paa et Virksomhedsomraade som Jernbanedrift, der i sit Væsen er af økonomisk Natur, ikke se bort fra det direkte økonomiske Udbytte. Hvis man fuldstændig slaar en Streg over ethvert Hensyn til Rentabiliteten, taber man enhver forstandig Maalestok for Anlæggenes Hensigtsmæssighed, for Pengenes gode, nyttige Anvendelse. Mig forekommer det utvivlsomt, at vi bør søge at faa et større Udbytte ud af disse Pengeanbringelser, end vi i de senere Aar have haft. Jeg underkender aldeles ikke Berettigelsen af den modsatte Opfattelse, som ofte gøres gældende, idet man lægger Hovedvægten paa de indirekte Fordele, og fremhæver de Fordele, som opnaas for Landets Opkomst, for Erhvervslivets Fremme ved meget billige Jernbanetakster. Selv om Staten taber, siger man, opvejes dette ved det Gode, som Befolkningen har i den billige Befordring af Personer og af Gods. Dette er en Betragtning, som meget godt kan gøres gældende; men kun maa man i saa Fald gøre sig fuldstændig klart, at da er Udgiften til Jernbaneanlæg i Virkeligheden at anse som en Udgift ligesom enhver anden direkte og endelig Udgift til Borgernes Nytte eller Behagelighed. Det er da ikke en Kapitalanbringelse, bestemt til at give Udbytte, det er derimod en Anvendelse af Penge, som ganske maa stilles i Klasse med enhver anden Udgift. I Sammenhæng hermed kan jeg nævne et andet, i finansiel Henseende langt mindre vigtigt Omraade, hvor Forholdene pege i lignende Retning. Det er Post- og Telegrafvæsenet. Der er Lænde, som tage betydelige Indtægter af Postvæsenet, f. Eks. England, til hvis finansielle Ordning der jo ofte henvises som et Mønster til Efterlignelse. Hos os har Postvæsenet i Reglen givet et Overskud, til Tider endog et ret betydeligt. Gennemsnittet af Overskuddet i de 5 Finansaar, der gik forud for det sidste, var omtrent 400,000 Kr., men i det sidste Aar gik Overskuddet ned til et Underskud af 34,000 Kr. Telegrafvæsenet